

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-109>

Носенко Анна, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Одеса, Україна.

Величко Дмитро, доцент, кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Одеса, Україна

АБСТРАКТНІ ГЕОМЕТРИЗОВАНІ КОМПОЗИЦІЇ ТА БАГАТОФІГУРНІ СЮЖЕТИ У ТВОРАХ СУЧАСНИХ МИТЦІВ УКРАЇНИ: ПОШУК НОВОЇ ВИРАЗНОСТІ

Ключові слова: геометрія в мистецтві, абстракція, сучасне мистецтво України, поєднання геометризованих композицій і багатофігурних сюжетів, Петро Антип.

NOSENKO Anna, Honored Art Worker of Ukraine, PhD (Candidate of Sciences, Speciality – Study of Arts), Associate Professor, head of the department of Fine Arts, The State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky» (Odesa, Ukraine) orcid.org/0000-0001-6876-5382

VELICHKO Dmytro, Honored Art Worker of Ukraine, Associate Professor, Dean of the Faculty of Graphic Arts, Associate Professor at the Department of Fine Art, The State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», (Odesa, Ukraine) orcid.org/0000-0003-4961-2481

ABSTRACT GEOMETRIZED COMPOSITIONS AND MULTI-FIGURE PLOTS IN THE WORKS OF CONTEMPORARY UKRAINIAN ARTISTS: THE SEARCH FOR NEW EXPRESSIVENESS

Abstract. The works of contemporary Ukrainian artist Petro Antip are studied in the context of world art. It is shown that at different times geometric abstract constructions had a different relationship with the plot: from the role of the plot in the sacred art of the Middle Ages, complete independence and refusal of narration in the works of avant-garde artists, to parity and consonance in the work of the contemporary author of the individual visual myth of Petro Antip.

Key words: geometry in art, abstraction, contemporary art of Ukraine, combination of geometrized compositions and multi-figure subjects, Petro Antip.

Геометрія це галузь практичного знання про просторові форми, розміри, їх взаємовідношення між собою. Геометричні тіла є абсолютною абстракцією, що має певні ознаки і може бути моделлю для втілення і описання різного змісту і контексту для інтерпретування. Геометричні форми мають архетипічну основу, несуть в собі ідеальне втілення ідеї. Ідеальна геометрія у природі можлива тільки на рівні макро розмірів (космічних масштабів) та у мікро світі; у співрозмірному людині вимірі ідеальні форми створюються штучно, власноруч самими людьми.

Геометризовані абстрактні форми в образотворчому мистецтві зустрічаються у різні періоди. Особливу виразність, метафізичність сприйняття надає ідеальна геометрія сакральним образам середньовічних розписів, мозаїк та ікон. Наприклад, серії образів Днів Творіння світу з Христом Космократором, Преображення Христа, Всевидюче Око, Трійця та інші, де іконописці намагалися обмеженими «матеріальними» засобами, видимими простим оком, передати Диво Божественного Сяяння, явлення іншої, надприродної енергії. Тут ми можемо бачити як фігуративні тематичні композиції підсилюються, набувають архетипічної змістовності завдяки геометричним знакам і символам, внутрішній геометризованій побудові «силових ліній» ліній композиції. Проте головну роль тут відіграє фігуративна образність.

Трансцендентне прозрівали і намагалися втілити в образотворенні митці авангарду початку ХХ століття. Вихід за межі лінії горизонту, космічні випромінення, промені світла, звуку, польоти над землею і від Землі, питання про існування Бога і людства у всесвітах – теми роздумів і пошуків митців, що прийшли до нового революційного на той час ступеню виразності шляхом повної відмови від впізнаваних форм видимого світу і звернення до чистої абстракції.

У сучасному мистецтві України можна виділити програмну тенденцію поєднання абстрактного і фігуративного. Зокрема у живописних творах і скульптурах Петра Антипа. Великі живописні пано митця на перший погляд, здалеку, сприймаються як умовні плямоподібні структури у кольоро-енергетичному просторі, поміж яких існують структуровані геометричні тіла (конуси, піраміди, лінії тощо). На першому етапі сприйняття – здалеку – це «першосвіт першоматерії у першопросторі» або умовні енергетичні новоутворення, які втілюють уявлення автора про створення світоустрою. На другому етапі – підходячи близько до полотна – глядач помічає десь ледь помітні, подекуди більш виражені абрисы фігур персонажів, немов наскельні графіті пращурів чи прояв паралельних часових втілень, за образним виразом Богдана Мисюги «павутина втрачених ликів». Той самий знайдений прийом митець застосовує при створенні масштабного проєкту «Космогонія», найбільшої у світі картини на полотні у Музеї сучасного українського мистецтва Корсаків (МСУМК) у Луцьку.

Поєднання геометризованих композицій і фігуративних сюжетів дає багатошаровість сприйняття та інтерпретації образам. Складний художній простір, у якому митець з'єднує архетипічну площинність і динамічні ілюзії об'ємних побудов, формує багатовимірність нового гатунку – «часозмісто-простір». Час тут розвивається в авторському міфі, у якому праотці Адам і Єва, амазонки і герої набувають сучасних ролей, і навпаки сучасники, позбавляючись одеж, проявляють собою позачасові архетипи. «Між минулим і прийдешнім», як у назві одної з композицій художника, між війною і миром Петро Антип створює індивідуальний міфологізований світ безперервної космогонії, де контрасти геометрії і природної пластики, хаосу і космосу, часових протиставлень, кольорових гармоній створюють виразний емоційний фон для сприйняття і співпереживання глядачами ХХІ століття.